

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Syntagmata Theologica Sive Principalis Theologiæ Tractatus

Lourenço, Agostinho

Leodii, 1694

Sectio Prima. Exponitur fides catholica, & errores contrarii refutantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80131](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80131)

integrò. P. Granad. tom. 3. P. Alarcon. 1. p. tract. 5. per totum. P. Arriaga 1. p. d. d. 41. P. Amicus 1. p. d. d. 18. P. Martinon. d. d. 23. P. Compton. tom. 1. d. d. 48. P. Rhodex tom. 1. d. d. 6. P. Præposit. 1. p. d. q. 27. & alii apud citatos.

Totum hunc de hoc Sacrosancto Myfterio Tractatum in novem Disputationes dividemus: Quarum *prima* aget de existentia, & cognoscibilitate hujus Myfterii. *Secunda* de Processionibus Divinis. *Tertia* de illarum principio, & termino. *Quarta* de Relationibus Divinis. *Quinta* de Personis divinis quoad rationem Personæ in communi. *Sexta* de prima Persona, qui est Pater. *Septima* de secunda Persona, qui est Filius. *Octava* de tertia Persona, qui est Spiritus Sanctus. *Nona* de omnibus his Personis comparatis inter se, quibus omnibus totum hunc, qualem sumimus, laborem sistimus, & in majorem earum gloriam cadere volumus. Sit igitur.

DISPUTATIO I.

De existentia, & Cognoscibilitate hujus Myfterii.

SECTIO I.

Exponitur Fides Catholica, & errores contrarii refutantur.

UAMVIS ex dicendis in progressu hujus Tractatus plenius constabit, quod circa Trinitatis Myfterium fides docet, indeque multi errores venient confutandi, quia tamen doctrine ordo postulat, aut supponi, aut probari subjectum, de quo agendum est, aliqua de fide circa hoc Trinitatis Sacrosanctæ Myfterium præmittere necessum erit, præcipuosque de illo errores breviter apponere, relictis aliis, omnium enim longior Tractatus ad Controvertistas spectat, ad Catholicos enim scholasticè scribimus Scholastici. Hoc posito.

Difficultas 1. Quid hoc nomen *Trinitas* significet? Ita sumus ab hujus myfterii cognoscibilitate femoti, ut non solum de re ipsa, sed etiam de vocibus, quibus in illius explicatione utimur, sit controversia, quam inter Controvertistas primus apprimè, ut asolet, exponit P. Bellarm. tom. 1. lib. 2. de Christo cap. 5. dicens, vocem *Trinitas*, (quæ licet in Scripturis non exprimitur, ab illis tamen deducitur, ut patet ex 1. Joan. 5. *Tres sunt, qui testimonium dant in cælo Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus*,) non significare trium Unitatem, ut putavit Valentinus gentilis, & nominis etymologia, atque communis loquendi usus inter fideles indicare videtur, sed simpliciter ternarium personarum.

Probatur primò, tum ex voce græca *Trias*: tum ex Symbolo D. Athan. *Trinitatem in Unitate veneremur*: absurdè autem diceremus: *Trium unitatem in unitate veneremur*; ergo *Trinitas* non significat Trium Unitatem. Secundò, quia si vox *Trinitas* significaret expressè unitatem, reprehendi deberent Patres, qui unitatem opponunt Trinitati, ac dicunt in Essentia unitatem, in Personis Trinitatem

tem considerari: similiter in Trinitate numerum cerni, in Essentia quid numeratum sit non inveniri, quorum unus est D. Fulgent. de Fide ad Petrum, cap. 1. *Trinitas*, inquit, ad Personas refertur, Unitas ad Naturam. Concil. Toletan. II. cap. 1. In relationibus Personarum numerus cernitur, in Divinitatis verò substantia quid enumeratum sit non comprehenditur: quorum neutrum dicerent, si Trinitas, sicut ternarium Personarum significat, simul etiam Unitatem Essentiæ significaret; ergo &c.

Difficultas 2. Quid circa hoc Myfterium fides teneat? Hujuscè myfterii summam definitivè tradit Concil. Later. sub Innocent. III. cap. *Firmiter de sum. Trinit. ibi: Unus solus, & verus Deus Pater, Filius, & Spiritus Sanctus: tres quidem Personæ, sed una essentia, substantia, seu Natura, simplex omnino non multiplicata.* Concil. Nicæn. Concil. Rom. Concil. Ephesin. Concil. Constantinopol. & alia tum generalia, tum Provincialia Concilia, ex quibus omnibus, & ex Apostolorum Symbolo juxta summam Ecclesiæ traditionem nobis dato habemus de fide quæ subsequuntur.

Primò de fide est, unum tantum esse Deum: Constat ex illo Deuter. 6. 4. *Dominus Deus noster Dominus unus est.* Et 1. Cor. 8. 4. *Nullus est Deus, nisi unus.* Et infra. *Nobis tamen Unus Deus: idque lumine naturali est evidens, ut alibi ostendimus in Met. tract. 1. d. 3. à n. 113.* Secundò de fide est, in Deo esse tres Personas, nempe Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum: constat ex illo 1. Joan. 5. ibi: *Tres sunt, qui testimonium dant in cælo Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus, & hi tres unum sunt.* Ex illo Matth. 28. 19. *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Hanc eandem veritatem colligunt Sancti Patres, & Scholastici ex illo Gen. 1. 26. *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram: ubi aperte supponitur pluralitas Personarum.* Ex illo Gen. 18. ubi D. August. lib. 2. de Trinit. cap. 11. docet in illis tribus viris, qui Abrahamo apparuerunt representari Trinitatem in Uno Deo: *Cum tres viri, inquit, visi sunt, nec quisquam in eis, vel formæ, vel ætatis, vel potestatis major ceteris dictus est, cur non hic accipiamus visibiliter insinuatam per creaturam visibilem Trinitatis æqualitatem, atque in tribus Personis unam, eandemque substantiam?* Et ex illo Isai. 6. ubi Seraphim clamabant *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus*, ad innuendam Trinitatem Personarum in Uno Deo, ut communis Patrum, & Ecclesiæ sensus declarat.

Quamvis autem in veteri Testamento non sit adeò expressa Trinitatis expressio, ut convincat obsecratos Judæos; ante eorum tamen obduratio-

nem, & incredulitatem ita ex locis citatis, & pluribus aliis colligebant illustiores, & peritiores Rab-
bini, quorum expressa testimonia refert P. Vafq. hic l. p. 108. cap. 2. & 3. ex Galatino qui illa se legisse testatur in vetustissimis eorum codicibus; & hoc idem probat ex ipso nomine Dei ineffabili *Iehovau*, quo passim Scriptura utitur, & explicatur per hoc nomen duodecim litterarum *Semhammephoras*, quod Latinâ linguâ significat *Pater, Filius, Spiritus Sanctus*; & per aliud quadraginta duarum litterarum, quod nostrâ linguâ sonat: *Pater Deus, Filius Deus, Spiritus Sanctus Deus, Trinitas in unitate, & Unitas in Trinitate*; & hanc fuisse sententiam Rab-
beni Hacados, id est, Magistri nostri sancti, dicit ex Galatin. lib. 2. cap. 10. P. Vafq. cit. n. 18.

7. Tertiò de fide est, has Personas esse inter se realiter distinctas. Patet 1. ex locis citatis, in quibus absoluta distributio Personarum innuit verum, & realem numerum; nam si non essent realiter distinctæ, non possent absolutâ appellatione dici, *Tres sunt, qui testimonium dant, &c.* Secundò ex illo Christi Domini Joan. 14. *Ego rogo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis Spiritum veritatis.* quem locum contra Gregales Sabellii sic urget D. Athan. orat. *Cum de se, ait, Filius loquitur, Ego, inquit; cum de Patre, ille, dicit; cum de Spiritu Sancto, alium, subiungit. Cur non igitur manifesta defec-tionis, & apostasie crimen sit negare tria, & illum, qui ista locutus est, unum solum esse dicere?* Tertiò, quia multis in locis utriusque Testamenti dicitur, Patrem mittere Filium; Filium mittere Spiritum Sanctum; Item Filium procedere à Patre; Spiritum Sanctum procedere à Patre, & à Filio; nemo autem dicitur mittere se ipsum, aut à se ipso procedere.

8. Quartò de fide est, Patrem esse Deum, Filium esse Deum, & Spiritum Sanctum esse Deum. De Patre constat ex illo Joan. 3. 16. *Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret.* Et 1. Petr. 1. *Præscientiam Dei Patris.* & sæpe alibi. De Filio, qui & Verbum, quia per veram intelligentiam gignitur, & JESUS, & Christus dicitur propter assumptam humanitatem, patet Joan. 1. *Et Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum.* Et 1. Joan. 5. *Scimus quoniam Filius Dei venit, & dedit nobis sensum, ut cognoscamus Deum verum, & simus in vero Filio ejus, hic est verus Deus.* De Spiritu Sancto constat Act. 5. ubi D. Petrus ad Ananiam: *Cur, inquit, tentavit Satanus cor tuum mentiri te Spiritui Sancto? Non es mentitus hominibus, sed Deo.*

9. Quintò de fide est, Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum esse idem in Natura, sive in Essentia indivi-dua Deitatis. Patet ex illo 1. Joan. 5. *Hæ tres unum sunt.* Et Joan. 10. 30. *Ego & Pater unum sumus: eademque ratio est de Spiritu Sancto.* Confirmatur ex locis supra adductis pro unitate Dei.

10. Sextò de fide est, Patrem à nullo procedere, Filium procedere à Patre, & Spiritum Sanctum procedere à Patre, & à Filio. De Patre est evidens; siquidem est prima Persona, sicque non potest ab alia procedere; alioqui jam non esset prima. De Filio præter loca, in quibus agitur de ejus gene-ratione, Joan. 8. 42. *Ego enim, inquit Christus, ex Deo processi.* Et de Spiritu Sancto Joan. 15. 26. *Para-clitus, qui à Patre procedit.* Et quod procedat à Filio idem Christus Joan. 16. 14. *Ille, inquit, de meo accipiet.*

11. Hæc sunt generalia principia fidei circa hoc Trinitatis mysterium, quibus alia plura sunt annexa, quæ simul cum his continentur in Symbolo
Iom. 1.

D. Athan. & passim in Conciliis, Sanctis Patribus, totaque Ecclesiâ sunt explicata, & nos per totum hunc Tractatum sumus explicaturi, idèque hæc simplici tantum autoritate Scripturæ probata supponimus, ut illis suppositis, quæ in hoc Tractatu, aut ut certa, aut ut theologicè controversa discutienda sunt plenius innotescant: nunc quales-nam fuerint in hac materia errores jam videamus: Sit igitur:

12. Difficultas 3. Qualiter circa hoc mysterium erraverint hæretici? Diabolus, ut caput omnium mysteriorum nostræ fidei peteret, plures circa Trinitatis mysterium errores suscitavit, ut verâ notitiâ præcipui objecti nostræ fidei deletâ, ipsa vera fides, sine qua impossibile est Deo placere, paulatim extingueretur. Non agemus hic de errore Atheistarum nullum Deum agnoscentium, juxta illud Psal. 13. 1. *Dixit insipiens in corde suo, non est Deus:* contra quos eruditè agit P. Possévin. li-bello illo suo aureo de *Atheismis hæreticor.* neque de errore eorum, qui inanem Deorum pluralita-tem fingunt: tum quia lumine naturali evidens est, Deum esse contra Atheistas, & hunc non posse non esse unum, ut jam alibi demonstravimus in *Met. tract. 1. d. 3. a n. 55.* tum etiam quia hic agimus de erroribus, qui immediatè opponuntur my-sterio Trinitatis: igitur

13. Primus error est Judæorum, qui contendunt in Deo unicam esse Personam æquæ, ac unicam Essen-tiam. Hic Judæorum error confutatur à Sanctis Patribus, & Theologis: Primò ex omnibus illis locis veteris Testamenti, quæ intelligi non possunt absque pluralitate Personarum in Deo, quorum aliqua adduximus supra n. 5. et 6. & plura videri pos-sunt apud P. Ruiz, P. Martimon d. 23. & P. Vafq. d. 108. cap. 2. additâ ibi Rabbiorum intelligentiâ. Secundò ex locis, in quibus promittitur Messias ut verus Filius Dei juxta eorum intelligentiam; Filius autem est alius à Patre. Tertiò ex illis, qui-bus ostenditur Christum Dominum esse illum Messiam à Deo promissum, & in eo convenire omnia, quæ à Deo illo per Prophetas fuerant prædicta, ut ostendi solet in materia de Incarnatio-ne, ubi P. Soar. d. 1. & 2. cum enim ejus miracula eò contenderent, ut testificarentur, se esse à Patre missum, se Patrem habere Deum, & se esse Deum, omniaque, quæ in novo Testamento continentur, evidens sit, ejus doctrinâ de Trinitate in novo Testamento expressam habere omnimodâ veritatem, & credibilitatem. Hic locum habet argumenta no-træ fidei, quibus tamen supersedeo, quia ad Contro-versistas spectant, & quia in materia de fide pro-priè apponi solent.

14. Dicent primò: In pluribus Scripturæ locis, in quibus de Deo loquitur, solum Dei Unitas incul-catur; ergo &c. Respondeo ubicumque inculcatur Dei Unitas, solum agi de Deo quoad Essentiam, secundum quam tres divinæ Personæ sunt idem nu-mero Deus: non autem de Deo quoad diversitatē Personarum, quæ sunt tres realiter distinctæ.

15. Dicent secundò: Licet Messias promissus in ve-teri Testamento appelletur Deus, sive Filius Dei, non idè hoc intelligendum est de vera Divinitate: tum quia promittitur futurus ex ipsâ gente Hebræicâ, & similis Moyfi. Deuter. 18. 18. ibi: *Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum si-milem tui:* tum etiam quia Angeli nomine Dei lo-quentes, imò & homines justi, aliquando Dei ap-pellantur, juxta illud psal. 81. 6. *Dii esis, & filii excelsi omnes;* ergo &c.

16. Respondeo quando promittitur futurus ex gente
Z z Hebræica

Hebraica, & similis Moyfi, solum ibi affirmari futurum verum hominem, & veram humanitatem assumpturum: Quando autem Angeli nomine Dei loquentes appellantur Dii, planum esse, non ex propria persona loqui, sed Dei, quem representant; sicque nullus Angelus, aut homo ex propria persona dicitur Deus, sicut dicitur Messias promissus, de quo plura pluribus in locis dicuntur, quæ non nisi de vero Deo affirmari possunt, cuiusmodi sunt sedere ad dexteram Dei Patris, id est habere æqualem honorem & potestatem; quod ipse Deus veniret, qui antea per Prophetas, & Angelos loquebatur; quod nobis daretur Filius: *Filius datus est nobis*. Itai. 9. 6. quod esset *Deus fortis*. ibid. quæ omnia, & similia de vero Deo sunt intelligenda.

17. Dicent tertiò: Trinitas Personarum non est expressè proposita populo credenda in veteri Testamento; ergo &c. Respondeo præterquam quod homines illustriores virtute ac scientiâ Dei in illo populo Trinitatem expressè agnoverunt, ut ostendit ex *Galatin. P. Vsq. cit. cap. 2.* Deum non omnia mysteria supernaturalia illi populo expressè propoliuisse: tum ob ejus ruditatem, & pravam inclinationem idololatriæ assuetam: tum etiam quia consuevit Deus decursu temporis paulatim mysteria revelare; præsertim difficiliora; sic enim non omnia in lege naturæ explicuit, sed aliqua, & quidem per figuras ad legem scriptam; potiora autem, & eorum realitatem ad legem gratiæ reservavit.

18. Secundus error Unicum in Deo asserit esse Personam, quæ tamen sit Pater, Filius, & Spiritus Sanctus, ita ut quatenus est author creaturarum, dicatur Pater; quatenus humanitatem assumpsit, dicatur Filius; & quatenus creaturas sanctificat, dicatur Spiritus Sanctus. Ita docuit Sabellius, à quo hæresis dicta est Sabelliana, non quod ab eo exordia sumpsit, sed quod sub illo majora cæperit incrementa: prius enim illam tradiderant Praxeas, & Hermogenes, ut ait D. Aug. *hæresi 41.* & quidam Noëus, à quo Sabellius ejus discipulus eam hausit. Hi Sabelliani à Sabellio dicti, sunt etiam dicti *Patripassiani*, eo quod Patrem dicerent passum. Hanc eandem hæresim docuerunt *Paulus Samosatensis*, *Photinus*, & suscitavit *Michael Servetus*, quem multi in Polonia, & Transylvania sequuntur. Vide *P. Bellarm. tom. 1. præfat. ad lib. de Christo, & lib. 1. de Christo cap. 1. P. Mol. 1. p. hic d. 1. P. Vsq. 1. part. d. 108. cap. 1. P. Valenr. d. 2. q. 1. pun. 1. §. 2.* Hujus erroris fundamenta ex infra dicendis solvenda sunt. Interim:

19. Hic error damnatur à Conciliis, & Sanctis Patribus, & ex ipsa Scriptura convincitur, ubi Filius dicitur genitus, & missus à Patre; & Spiritus Sanctus dicitur procedere à Patre, & à Filio; idem autem non potest generari, mitti, & procedere à se ipso. Deinde cum in Scriptura dicatur, *Tres sunt, qui testimonium dant in cælo Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus*, quis audebit dicere non esse tres in re, & simpliciter, ut ait D. Athan. *cit. n. 7.* Vide *P. Becan. de Trinit. cap. 3. q. 1.*

20. Tertius error est Arianorum, qui ex Evangelio Trinitatem agnoscetes, dicunt Patrem esse quidem verum Deum, & ad id probandū adducunt illud Christi Domini ad Patrem loquentis *Joan. 17. 3. Ut cognoscant, inquit, te solum Deum verum.* Et ex hoc, aliisque locis, in quibus de Christo Domino, & Spiritu Sancto aliqua dicuntur, quæ non videntur Deo convenire, colligunt, & asserunt, Filium non esse Deum, & Patri consubstantialem,

sed creaturam Dei perfectam ex nihilo in tempore à Patre genitam, ante sæcula tamen creatam: & per hunc Filium productum esse Spiritum Sanctum. Hunc etiam errorem secuti sunt Eunomius, Aëtius, illumq; Origeni attribuit varii. Vide *P. Ruiz hic d. 20. sect. 4.* Tenuerunt etiam Lutherus, Calvinus, Gentilis, & Erasmus, ut ait *P. Bellarm. cit.*

Hujusmodi error damnatus est in Concil. Nicen. 1. & à Sanctis Patribus, totaque Ecclesia cōmuni consensu explosus. Convincitur, tum ex locis supra citatis de vera Divinitate Filii, & Spiritus Sancti, quæ videri etiam possunt cum aliis pluribus apud *P. Ruiz, P. Martinon, & P. Becan.* tum ex infra dicendis pro veritate hujus mysterii stabilenda.

Dicent: Christus Dominus solum Patrem vocat Deum *Joan. 17. 3. Ut cognoscant te solum Deum verum*: De Christo dicitur, quod sit minor Patre *Joan. 14. Pater major me est*: de Spiritu Sancto, quod postulet pro nobis gemitibus, ad *Rom. 8. Postulat pro nobis gemitibus, &c.* Aliqua negantur Filio, & Spiritui Sancto, quæ Deo conveniunt, ut quod de die, & hora Judici nemo sciat, neque Filius, nisi solus Pater, ut dicitur *Matt. 13. 31. & 24. 36.* ergo &c.

Respondeo ad primum, particulam *solum* referri, non ad Personas, sed ad Naturam, quæ omnibus est una sola, & eadem. Ad secundum, Christum dici minorem Patre secundum naturam humanam. Ad tertium, sensum esse, Spiritum Sanctum postulare, & gemere causaliter, quatenus ex illius inspirationibus proveniunt in nobis orationes, & gemitus. Ad quartum, ubi dicitur *nisi solus Pater*, particulam exclusivam *solum* non excludere Filium, neque Spiritum Sanctum; siquidem particula *nemo* refertur ad creaturas: sic enim quando dicitur *Matt. 11. Nemo novit Filium, nisi Pater*: non idē negatur, quod Filius se ipsum cognoscat: neque etiam quod Pater se ipsum cognoscat, cum dicitur: *Neque Patrem quis novit, nisi Filius*. Ad illud quod additur, *neque Filius*, dicimus intelligi de scientia, quam Christus Dominus habebat communicandam ut Doctor; neque enim sciebat horam, ut illam communicaret: sic enim quando dixit: *Omnia, quacumque audivi à Patre, nota feci vobis*: sentis esse, omnia, quæ accepti communicanda; nam multa alia sciebat, quæ non ipse, sed Spiritus Sanctus Apostolos erat edoctrurus.

Advertes primò, licet Ariani in variis differant à Sabellianis; in præcipuo tamen cum illis convenire; & utrique cum Judæis, & Philosophis gentilibus; nam si Filius sit creatura Patris, & Spiritus Sanctus creatura Filii, ut dicunt Ariani, necessariò dicendum est, neutrum esse Deum præter solum Patrem; consequenterque unicum in Deo esse Personam, atque adeò naturam divinam in unica persona subsistere, quod agnoscunt Judæi, & docent Philosophi gentiles, qui lumine naturali ulterius progredi non potuerunt.

Advertes secundò, licet Arius senserit, Filium in tempore ex nihilo creatum, ut patet ex pluribus locis, & impugnatur à Patribus; aliquos tamen Arianos sensisse productum ab æterno; aliquos etiam docuisse productum ex Patris substantia, per quamdam scilicet decisionem: in quo etiam turpiter errarunt; siquidem lumine naturæ constat, Naturam divinam non esse partibilem, neque esse communicabilem per sui decisionem.

Quartus error est Macedonii Episcopi Constantinopolitani docentis, Filium quidem esse consubstan-

consubstantiali Patri; asserentis tamen Spiritum Sanctum esse creaturam, ut refert D. Aug. *heresi* 52. Unde Macedoniani sunt appellati Semiariani: licet varii asserant, illum etiam male sensisse de Filio, & negasse, eum esse Patri consubstantiali, ut ait Sozomen. *lib. 7. historia cap. 2. Theodoret. lib. 4. hereticar. fabular. de Macedonian. & lib. 2. histor. Ecclesiast. cap. 6. & alii.*

27. Quintus error est Tritheistarum, quorum primus fuit Valentinus Gentilis Italus, de quo P. Bel-larm. in *presat. ad lib. de Christo tom. 1. & quem pos-* tea hujus farinae alii secuti sunt negantes unitatem numericam Naturæ divinæ, & asserentes, tres Personas divinas esse tres Deos numero distinctos. Verum hic error damnatus fuit in Concil. Nicæno, & Lateran. *cap. Firmiter, & cap. damna-* mus, de *Sum. Trinit.* ut aperte repugnans Scripturæ unicum esse Deum attestanti, ut supra diximus, & infra dicemus: imò & rationi naturali, secundum quam evidens est, non posse esse, nisi unum tantum Deum, ut alibi demonstravimus in *Met. tract. 1. d. 3. a. n. 113.*

28. Dicent: Sicut 1. Joan. 5. 7. dicitur: *Tres sunt, qui testimonium dant in Cælo, Pater Verbum, & Spiritus Sanctus, & hi tres unum sunt:* ita etiam dicitur: *Tres sunt, qui testimonium dant in terra, Spiritus, & aqua, & sanguis, & hi tres unum sunt;* sed hi tres non sunt unum unitate simplici naturæ; ergo neque sic erunt illi tres. Respondeo primò in citato loco non dici, quod sicut Spiritus, aqua, & sanguis sunt unum, ita sint unum Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus, sed aliter hi, & aliter illi sunt unum. Secundò ex illo loco non probari efficaciter unitatem Personarum in una Essentia, sed aliundè ut patet ex illo: *Dominus Deus noster, Deus unus est:* & ex aliis infra citandis. Tertiò, quia ut notavit P. Vasq. d. 109. cap. 2. n. 12. illud: *& hi tres unum sunt:* cum sermo est de Spiritu, aqua, & sanguine, in multis vulgaris codicibus non haberi, Quia tamen in græcis omnibus, & communiter in latinis vulgaris reperitur, dicendum aliter haberi, cum de Spiritu, aqua, & sanguine dicitur, nam in græco legitur sic: *& hi tres unum sunt;* id est in unum testimonium: at verò de Patre, & Filio, & Spiritu Sancto dicitur: *Et hi tres unum sunt:* ut indicaret, tres illos in terra esse tantum unum testimonio; hos autem tres in cælo esse unum, non solum testimonio, sed etiam naturæ, & essentia.

29. Sextus error est Anastasii Imperatoris asserentis in Deo esse quaternitatem Personarum, qui cum hunc errorem populis credendum imperaverit, fulgure de cælo tactus interiit. Est autem hic error expressè contra Scripturam, Concilia, & Sanctos Patres; siquidem quatenus definiunt, esse tantum tres Personas, à Trinitate excludunt evidenter quaternitatem, ut bene ostendit, & eruditè P. Ruiz d. 31. Hi sunt præcipui, & capitales errores in hac materia, qui ex infra dicendis plenius refutabuntur. De aliis, qui his sunt annexi, nempe quod Filius non sit Verbum: quod ejus generatio non sit vera generatio: quod Spiritus Sanctus non procedat à Filio, ut olim dicebant Græci, & similes, suis in locis commodius agendum erit. Nunc sit:

SECTIO II.

Quid cum Fide tenendum stabilietur, & firmatur.

UAMVIS jam, & si breviter, dixerimus, quid de hoc Mysterio fides doceat, contra hos tamen errores fides nostra de eodem mysterio longiori calamo stabilietur, ut longè certior videatur. Cum autem in hoc mysterio doceat fides unum Deum, & tres Personas realiter distinctas, quarum qualibet sit unus, & idem Deus, in hac, & sequentibus Sectionibus de Unitate Naturæ, & Personarum Divinitate; de earum autem numero, ac distinctione aliqua hic dicemus, reliqua verò ad sua loca reservabimus. Igitur:

Dico 1. Deus, sive Natura divina est una numero, & planè indivisa. Est de fide contra Peratas, Philoponum, Joachimum, & hujus temporis Tritheitas, ut habetur in Concil. Nicæno Lateran. in *cap. damnamus*, & in symbolo D. Athanasii. Probatur primò ex Scripturis Deuter. 4. ibi: *Dominus ipse est Deus, & non est alius præter unum.* Et cap. 6. *Audi Israël, Dominus Deus noster, Dominus unus est.* Et cap. 32. *Videte, quod ego sim solus, & non est alius præter me;* falsò autem diceret se esse unum, & solum Deum, & præter se non esse alium; si alia individua invenirentur ejusdem speciei; ergo &c.

Probatur secundò ex eadem Scriptura 1. Reg. 2. *Non est sanctus, ut est Dominus, neque enim est alius extra te.* Et 3. Reg. 8. *Deus Israël, non est similis tui Deus in cælo desuper, neque in terra deorsum;* si autem essent duæ naturæ sub eadem specie, Deus haberet alium similem. Et psal. 17. *Quis Deus præter Dominum, aut quis Deus præter Deum nostrum.* Et psal. 82. *Tu solus altissimus in omni terra.* Et psal. 85. *Tu es Deus solus.* Et Isai. 43. *Ante me non est formatus Deus, & post me non erit, Ego sum: ego sum Dominus, & absque me nō est Deus.* Et cap. 45. *Ego Dominus, & non est amplius, extra me non est Deus.* Et infra: *Deus justus, & salvans non est præter me.* Et Sapient. 12. *Non enim est alius Deus, quam tu.* Et Eccles. 1. *Unus est altissimus.* Et Matth. 4. *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies.* Et Marc. 12. *Unus est Deus, & non est alius præter eum.* Et Joan. 17. *Ut cognoscant te solum verum Deum.* Et 1. Cor. 8. *Scimus quod nullus est Deus, nisi unus.* Et ad Galat. 3. *Deus autem unus est.* Et Ephes. 4. *Unus Deus, & Pater omnium.* Et 1. Tim. 2. *Unus Deus, unus & Mediator Dei, & hominum.* Et 1. Tim. 6. *Qui solus est potens Rex Regum, & Dominus dominantium, & sæpè alibi: ex quibus omnibus, & singulis locis aperte colligitur, unum numero, non autem specie esse verum Deum.*

Confirmatur primò, quia de uno aliquo homine non rectè dicimus, *Iste est solus homo: iste solus est verus homo: præter istum nullus est homo: iste homo, & nemo alius;* sed idè sic non rectè dicimus, quia natura humana non est in uno solo individuo, sed in multis; ergo quia id de Deo rectè dicimus, Natura divina est una numero, & individua. Secundò, quia de Sole, cui una tantum natura individua est, rectè dicimus: *Iste solus est verus Sol: unus est in mundo Sol: præter eum non est alius Sol;* ergo quia ita de Deo dicimus, rectè colligitur, eum habere Naturam Unam numero singularem, & individuan.

Z z 2

Proba-